

Zbigniew Pałka

Ks. Leon Pastor (1846-1912)

Rocznik Kolbuszowski 11, 97-106

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Leon Pastor (1846-1912)

1. RYS BIOGRAFICZNY I FORMACJA TEOLOGICZNO-HOMILETYCZNA

Leon Pastor urodził się 7 czerwca 1846 r. w Mielcu jako syn Adolfa i Franciszki ze Smalebachów¹. Ojciec był lekarzem, matka jego była neofitką, która przeszła na katolicyzm z wyznania mojżeszowego. Przeciwnicy ks. Pastora wypominali mu nieraz żydowskie pochodzenie, insynuując nawet, że zmienił nazwisko². Do szkoły podstawowej i gimnazjum uczęszczał w Rzeszowie. Gimnazjum rzeszowskie im. Stanisława Konarskiego ukończył maturą z wynikiem bardzo dobrym w 1865 roku³.

Następnie młodzieniec wstąpił do Seminarium Duchownego w Przemyślu i wspólnie z 23 kolegami rozpoczął studia⁴. Należał do zdolnych studentów, czego odzwierciedleniem są oceny otrzymywane na egzaminach⁵. Formacja w latach 60. XIX wieku w przemyskim seminarium trwała 4 lata. Pierwszy i drugi rok poświęcony był studium Pisma Św., trzeci i czwarty przedmiotem pastoralnym i teologicznym. Na pierwszym roku wykładane były wtedy następujące przedmioty: egzegeza Starego Testamentu, wstęp do Starego Testamentu, archeologia biblijna, język

¹ J. Odziemkowski, *Pastor Leon (1846-1912)*, w: *Słownik Biograficzny Katolicyzmu Społecznego w Polsce*. Lublin 1994, s. 177-178; Zob. Archiwum Archidiecezjalne w Przemyślu [dalej: AAPrz], Teczka personalna ks. Leona Pastora.

² C. Lechicki, *Pastor Leon (1846-1912)*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 25, Wrocław 1980, s. 260.

³ J. Krygowski, *Funkcja pieśni kościelnych w kazaniach ks. Leona Pastora*, Lublin 1986, s. 5, mps.

⁴ Archiwum Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Przemyślu [dalej: AWMSDP], *Katalogi ex annis 1860-1879*.

⁵ Tamże.

hebrajski, teologia fundamentalna. Na drugim roku: egzegeza Nowego Testamentu, introdukcja do Nowego Testamentu, hermeneutyka, teologia dogmatyczna szczegółowa; na trzecim roku: dogmatyka, teologia moralna, historia Kościoła, na czwartym roku: prawo kanoniczne, teologia pastoralna, katechetyka, metodyka i pedagogika⁶. Ks. Pastor kształcił się też w śpiewie kościelnym, przejawiał uzdolnienia muzyczne⁷. Rektorem seminarium był ks. Marcin Skwierczyński, ojcem duchownym ks. Ignacy Łobos. Przedmioty dotyczące studium Starego Testamentu wykładał ks. Edward Schodliwy, Nowy Testament – ks. Tomasz Grodecki, teologię fundamentalną i dogmatyczną – ks. dr Jan Mazurkiewicz, teologię pastoralną – ks. Józef Krukowski, historię Kościoła i prawo kanoniczne – ks. Julian Paszyński, teologię moralną – ks. Feliks Smoleński, katechetykę i metodykę – ks. Michał Stolf⁸. Dwaj ostatni wykładowcy pełnili także obowiązki prefektów⁹. Alumni korzystali ze skryptów i podręczników przygotowanych przez profesorów. W teologii moralnej posługiwano się podręcznikami *Compendium Theologiae moralis* Joannesa Petrusa Gury SI, w teologii dogmatycznej natomiast *Compendium Theologiae dogmatice* Joannesa Schwetza. Teologii pastoralnej nauczał ks. Krukowski ze swojego, powszechnie znanego i stosowanego w Polsce podręcznika *Teologia pasterska katolicka*¹⁰.

Po ukończeniu seminarium Leon Pastor przyjął w 1869 roku w Przemyślu święcenia kapłańskie¹¹. Następnie został mianowany wikariuszem przy katedrze przemyskiej i kapelanem więzienia. Funkcję tę pełnił przez 6 lat¹². Od 1872 roku realizował też zadania seniora kolegium wikariuszy katedralnych i katechety w szkole trywialnej na Zasaniu w Przemyślu. W 1873 roku został katechetą w szkole ludowej i niższej realnej, a równocześnie supletem katechetyki i metodyki nauczania religii w Seminarium

⁶ W. Kochowski, *Historia Seminarium Duchownego diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego 1687-1895*, Przemyśl 1917, s. 210-221, mps.

⁷ J. Krygowski, s. 6.

⁸ AWMSDP, *Katalogi ex annis 1860-1869*.

⁹ W. Kochowski, s. 217-218; *Schematismus universi venerabilis cleri saecularis et regularis dioeceseos ritus latini Premisliensis pro anno Domini 1866*, Premisliae 1865, s. 19-20.

¹⁰ W. Kochowski, s. 229.

¹¹ *Schematismus 1870*, s. 23.

¹² A. Szal, *Spośród kapłanów przemyskich. Sługa Boży ks. Bronisław Markiewicz w panoramie duchowieństwa przemyskiego*, „Premislia Christiana”, t. VIII, 1999, s. 273; Zob. AAPrz, Curriculum vitae sacerdotalis Leonis Pastor; *Schematismus 1870*, s. 30

Duchownym w Przemyślu¹³. W kwietniu 1875 roku na własną prośbę został przeniesiony do Radymna, gdzie pełnił funkcję komentarza-ekspozyta¹⁴. Parafia obejmowała oprócz miasta jeszcze siedem okolicznych miejscowości, przewagę stanowiła ludność żydowska, w parafii działało Bractwo Trzeźwościowe i Różańcowe¹⁵. W tamtejszej parafii przystąpił aktywnie do pracy. Spędził tam 23 lata. W tym czasie odnowił kościół wraz z ołtarzami i ozdobił, jednocześnie zachowując dawny styl świątyni. Jako jeden z pierwszych księży w diecezji rozwinął także działalność społeczną¹⁶.

Swoje dzieło ks. Leon Pastor rozpoczął od założenia Stowarzyszenia Rzemieślników pod wezwaniem św. Józefa, zwanego Towarzystwem Powroźniczym, w którym skupił tamtejszych rękodzielników. Został jego kuratorem, a nawet przewodniczącym, wybudował także dom na potrzeby Towarzystwa. Dbając o jego rozwój, nawiązywał kontakty z podobnymi towarzystwami, chcąc czerpać z ich doświadczeń, np.: *Lieser & Duschnitz* w Pöhlram i ich filią w Podgórzu¹⁷. Ponadto starał się o założenie szkoły rzemieślniczej i objął jej kuratorię¹⁸. Utworzył kasę pożyczkową. Od 1878 roku był członkiem Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego we Lwowie, a od 1887 roku członkiem Rady Powiatowej w Jarosławiu¹⁹. W 1880 roku otrzymał „expositorum canonicale” oraz nominację na komisarza ordynariatu do spraw nauki religii w Cesarsko-Królewskiej Wyższej Szkole Realnej w Jarosławiu. Funkcję tę piastował cztery lata²⁰.

W 1894 roku w wyborach uzupełniających do Rady Państwa został wybrany na posła z kurii wiejskiej okręgu Jarosław-Cieszanów. Swoją działalnością zyskał zaufanie społeczne, czego rezultatem był ponowny wybór do Rady Państwa z ósmego (jarosławskiego) okręgu wyborczego²¹. W parlamencie zyskał sobie opinię zręcznego, umiarkowanego, lecz zmiennego polityka²². Ponownie uzyskał mandat do Rady Państwa w 1897 roku z piątej kurii miasta Jarosławia. Stanowisko w Radzie Państwa wymagało,

¹³ *Schematismus 1874*, s. 24.

¹⁴ *Schematismus 1876*, s. 41.

¹⁵ *Schematismus 1876*, s. 43.

¹⁶ C. Lechicki, s. 260.

¹⁷ Archiwum Parafii Farnej w Bieczu [dalej: APFB], *Gewerbeförderungsdienst des k. k. Handels-Ministerismus am k. k. Technologischen Gewerbe - Museum. Zahl 3306*, Wien 1902.

¹⁸ *Schematismus 1898*, s. 111.

¹⁹ C. Lechicki, s. 260.

²⁰ *Schematismus 1881*, s. 87.

²¹ *Schematismus 1895*, s. 111.

²² C. Lechicki, s. 260.

aby był proboszczem. Kierowany chęcią dalszej działalności kościelnej i społecznej, w 1898 roku zgłosił swoją kandydaturę na probostwo w Bieczu. Probostwo to otrzymał²³. W parafii tej działały wtedy: Bractwo Trzeźwości, Różańca Świętego, Świętej Rodziny i Apostolstwo Najświętszego Serca Jezusowego. Funkcjonowały tam też dwie szkoły i Klasztor OO. Reformatorów. Jako proboszcz ks. Pastor w Bieczu posiadał dwóch współpracowników²⁴.

Kościół parafialny w Bieczu zastał odnowiony na zewnątrz przez poprzedników, ale wewnątrz był nadal bardzo zaniedbany. Rządca parafii rozpoczął więc prace porządkowe i renowacyjne. Potrafił na te cele zdobywać od Rządu, za poparciem Grona Konserwatorów, znaczne subwencje²⁵. Dzięki temu odnowił wielki ołtarz i niektóre boczne, odrestaurował stalle w prezbiterium, uporządkował oratorium królowej Jadwigi, zakupił nowe organy, zaopatrzył kościół w witraże, które sprowadził z Insbrucka, przeprowadził remont dachu²⁶. W 1900 roku starał się o subwencje w wysokości 5.000 koron – mające częściowo pokryć koszty budowy organów oraz witraży – 4.000 koron, upominał się o zaległe kwoty (3.000) przeznaczone dla kościoła w Bieczu w budżecie państwa na rok 1899²⁷. Dla przykładu w 1901 roku otrzymał na potrzeby kościoła 6.000 koron²⁸.

W 1901 roku otrzymał godność Podkomorzego Jego Świątobliwości Ojca Świętego, został tajnym szambelanem papieskim, a w 1905 roku dziekanem bieckim. W 1908 roku ks. Pastor otrzymał nominację na kanonika honorowego Kapituły Przemyskiej. W czasie swojej działalności popadł w spór z bpem Józefem Sebastianem Pelczarem. Powodem jego był diecezjalny Związek Katolicko-Społeczny, któremu biskup patronował. Ks. Pastor był przeciwny tego typu związkowi. Z tego też powodu na tle jego osoby i działalności powstał pewien konflikt między abpem Bilczewskim a bpem Pelczarem²⁹.

Kapłan należał także do parlamentarnych komisji: budżetowej i wojskowej. Akcentując swoją bezpartyjność, skupiał koło siebie sympatyków ruchu chrześcijańsko-społecznego. Jego

²³ *Schematismus 1899*, s. 53.

²⁴ Tamże, s. 54.

²⁵ J. Krygowski, s. 9.

²⁶ APFB, Odpis orzeczenia Juliana Stankiewicza o stanie dachu, Kraków, 12 sierpnia 1900 r.

²⁷ APFB, Pismo do Wysokiego Namiestnictwa. L. dz. 25, Biecz 9 marca 1900 r.

²⁸ APFB, Odpis aktu nadania subwencji w wysokości 6000 koron. L.dz. 66391, Lwów, 25 czerwca 1901 r.

²⁹ K. Szopa, *Księża bieccy*, Biecz 2008, s. 22.

sukcesem było doprowadzenie do zespolenia w Wiedniu 9 posłów centrowych (księży i włościan) w ramach Koła Polskiego³⁰. Dnia 30 listopada 1901 r. sam stanął na czele Koła. Przez dłuższy czas współdziałał z ks. Stanisławem Stojalowskim, ale do jego stronnictwa nie przystąpił, uważając platformę jego działania za zbyt wąską. Dwukrotnie piastował mandat poselski do sejmu krajowego, wybrany w latach 1901 i w 1908 z miast: Jasła i Gorlic.

W 1906 roku, kiedy rozpatrywano projekt reformy wyborczej do parlamentu, opowiedział się za powszechnym i równym głosowaniem. W zasadzie poprzez swoją działalność popierał społeczno-polityczny program ludowców. Przyczynił się do zorganizowania w dniu 20 grudnia 1905 r. stronnictwa pod nazwą Polskie Centrum Ludowe, scalającego rozmaite, dotąd działające osobno grupy katolicko-ludowe, po czym stanął na jego czele, choć nie należał poprzednio ani do Klubu Katolicko-Ludowego, ani Chrześcijańsko-Ludowego. Rywalizując z Polskim Stronnictwem Ludowym (PSL), Centrum wysuwało hasło zjednoczenia ludu pod własną egidą.³¹ Jako przywódca wkrótce jednak zniechęcił do siebie swoich zwolenników. Został wówczas przewodniczącym klubu parlamentarnego Centrum i z tego tytułu drugim zastępcą prezesa Koła Polskiego. W październiku 1907 roku klub Centrum Ludowego rozpadł się po tym, jak wystąpił z niego ks. Stojalowski i jego zwolennicy³². W Sejmie Krajowym ks. Pastor, jako reprezentant Centrum, zasiadał w latach 1907-1908 w prezydium Rady Narodowej. W listopadzie 1908 roku wstąpił do PSL i do klubu poselskiego ludowców. Był wtedy gorąco witany przez prezesa klubu Jana Stapińskiego. Oświadczył, że jego celem było doprowadzenie do współpracy pomiędzy ludem a duchowieństwem. Zrażony jednak niedopuszczeniem go do udziału w rządzeniu klubem oraz antyklerykalizmem Stapińskiego, w maju 1909 roku zgłosił swe wystąpienie zarówno z klubu poselskiego, jak i z PSL³³.

W wyborach do Rady Państwa w 1911 roku, podobnie jak inni kandydaci duchowni, poniósł porażkę. Zrezygnował wówczas także z mandatu sejmowego³⁴. Ks. Leon Pastor działał w Radzie Państwa przez 18 lat. Jako poseł odznaczył się pracowitością, wielką dbałością o dobro swych wyborców, kraju oraz troską o sprawy Boże.

³⁰ APFB, Sprawozdanie z posiedzenia Koła Polskiego z 2 i 3 lutego 1899 r.

³¹ C. Lechicki, s. 260.

³² Zob. W. Feldman, *Stronnictwa i programy polityczne w Galicji*, t. 2, Kraków 1907, s. 255-263.

³³ K. Szopa, s. 22.

³⁴ *Wspomnienie pośmiertne o ks. Leonie Pastorze*, „Kronika Diecezji Przemyskiej”, 1912, z. 2, s. 81.

Był gorącym propagatorem ustaw zmierzających do polepszenia doli małych rolników i rękodzielników. Forsował ustawy o reformie podatkowej, rewizji katastru gruntowego, ulgach w podatku gruntowym z powodu klęsk elementarnych, pożyczkach melioracyjnych. Przyczynił się do tego, że projekty te stały się ustawami. Jako długoletni członek komisji wojskowej starał się z dobrym skutkiem o to, by gminy za podwoje, kwatery, dostawy dla wojska były lepiej wynagradzane.

Jego aktywność i podejmowane inicjatywy w komisji wojskowej zwróciły nawet uwagę Cesarza, który wyrażał się o nich z uznaniem. Był dobrze znany w każdym z ministerstw i wytrwał w „chodzeniu” po nich za sprawami kraju, powiatów, gmin, prywatnych ludzi. Doszło nawet do tego, że mająca być budowana kolej Dębica – Jasło – Konieczna, nazywana była w Wiedniu „koleją Pastora – „Pastorbahn”³⁵.

Ks. Pastor był człowiekiem silnej wiary. Piastując funkcje publiczne, czuł, by Kościół nie doznał jakiegokolwiek krzywdy ze strony parlamentu. W ciągu lat spędzonych w parlamencie zdarzało się, że niektórzy z liberałów i socjalistów w mowach wygłaszali krzywdzące opinie przeciw Kościołowi. Ks. Pastor zwykle z wielką rozważą reagował na to i atak osłabiał. Zapisywał się wtedy do głosu w celu sprostowania wygłaszanych informacji. Gdy był zmuszony mówić bez przygotowania, władał nienajlepszą niemieczyzną, ale mimo to wolał tak bronić Kościoła niż milczeć³⁶.

W komisji budżetowej pamiętał o sprawach Kościoła, a szczególnie dbał o fundusze na cele kościelne, jak np. na powiększenie liczby kleryków, powiększenie gmachu Seminarium Duchownego w Przemyślu przez dobudowanie nowego skrzydła, na restaurację kościołów będących zabytkami starożytności, np. katedry przemyskiej, kościoła pojezuickiego w Przemyślu, kościoła w Bieczu, kościoła OO. Bernardynów w Leżajsku, Rzeszowie itd. Choć inni posłowie o te sprawy dbali, to jednak ks. Pastor szczególnie usilnie popierał te starania. Wiele pracy włożył w ratowanie klasztoru OO. Bernardynów na Stradomiu. Wystarał się o 8.000 koron subwencji, a następnie z budynku usunięto kasarnię, 56 koni artyleryjskich, które wojsko trzymało w refektarzu zmienionym przez Austriaków na stajnię. Doprowadził też do likwidacji koszar w budynkach gospodarczych klasztoru³⁷. Był

³⁵ APFB, Petycja Reprezentacji powiatowej o budowę kolei żelaznej z Dębicy do Jasła względnie z Jasła do Koniecznej.

³⁶ K. Szopa, s. 22.

³⁷ H. Słotwińska, *Ewangelizacyjna działalność parafii pod wezwaniem Świętej Trójcy w Leżajsku (1400-2000)*, Leżajsk 2000, s. 30.

także w rządzie reprezentantem spraw, które wpływały od innych kapłanów i dotyczyły dobra wiernych, np. wysokości podatków³⁸. Pouczał o istniejących ustawach i prawach swoich wyborców³⁹. W trosce o społeczność dostrzegał nawet takie problemy, jak regulacja rzek⁴⁰. Z troską o rozwój drobnych przedsiębiorców pisał petycje do Parlamentu Wiedeńskiego, zwracając uwagę na zbyt małe starania rządu w celu wspierania tego typu działalności⁴¹.

Dalszej jego działalności przeszkodziła choroba – zwężenie aorty. Jej skutkiem były częste utraty przytomności na kilkanaście minut i więcej. Zdarzało się to też podczas posiedzeń parlamentu, a wiadomość o każdym omdleniu roznosiły gazety po całej monarchii. Lekarze radzili przenieść się w okolice mniej górzystą. Idąc za ich radą, w marcu 1910 roku przeniósł się na probostwo w Leżajsku i pełnił ten urząd do dnia 4 lutego 1912 r.⁴² Zobowiązał się wówczas, że zaniecha działalności politycznej i odda się zupełnie duszpasterstwu⁴³. W Leżajsku także rozpoczął starania, by kościół parafialny i prepozyturalny, niegdyś należący do bożogrobców, świeżo odrestaurowany na zewnątrz, ale wewnątrz bardzo zniszczony, całkowicie odnowić. Zdołał, odwoławszy się do opinii Grona Konserwatorów, uzyskać od Rządu zaliczkę w kwocie 6.000 koron na restaurację wielkiego ołtarza i ambony, cennych zabytków sztuki XVII wieku.

Ostatnia choroba śp. ks. Leona była bardzo krótka. W piątek w uroczystość Matki Bożej Gromnicznej ks. Leon miał jeszcze Mszę św., a na sumie wygłosił kazanie. Wieczorem tego dnia poczuł się już gorzej. Nazajutrz, w sobotę, omdlenie powtórzyło się kilka razy, mimo pomocy lekarskiej. W niedzielę 4 lutego rano wypowiadał się przed o. Sabinem, zakonnikiem Braci Mniejszych i przyjął z jego rąk Wiatyk. Około godz. 10⁴⁵, gdy odprawiana była Msza św. w kościele, skończył życie, a wiadomość o jego śmierci szybko się rozeszła.

Na pogrzeb przybyło około 50 księży, w tym 3 obrządku greckiego. Przybył też biskup pomocniczy Karol Fischer, kolega

³⁸ APFB, List ks. Antoniego Tenczara. L. dz. 16/11/1899. Staszkówka, p. Ciężkowice 1899; APB, List burmistrza Radymna. L. Dz. 16/12/1899, Radymno 1899.

³⁹ APFB, Odezwa do Kół Rolniczych.

⁴⁰ APFB, Pismo Starosty w Jasle w sprawie regulacji rzeki Ropy. L. dz. 17/III/1901, Jasło 1901.

⁴¹ APFB, Pismo do Guido Freiherr von Call zu Rosenberg und Clumbach k. k. Handelsminister, k. und k. Geheimen Rath, Ritter hoher Orden, Herr und Landman in Tirol etc. etc in - Wien. L. Dz. 657/1903, Kraków 1903, mps.

⁴² *Wspomnienie pośmiertne o ks. Leonie*, s. 81.

⁴³ H. Słotwińska, s. 29-30.

zmarłego z gimnazjum, z seminarium i z ławy poselskiej oraz rzesza parafian.⁴⁴ Biskup 6 lutego wprowadził zwłoki do kościoła, nazajutrz miał przy nich pontyfikalną sumę żalobną, odprowadził zwłoki na cmentarz i tam krótko przemówił. Mowę w kościele po sumie miał ks. dziekan Włazowski z Sieniawy. Na cmentarzu po skończonym obrzędzie kościelnym przemawiali poseł hr. Mikołaj Rej i burmistrz Dębicy Bronisław Jakliński. Z posłów do Rady Państwa, oprócz hr. Reja, obecni byli: dyrektor gimnazjum Ignacy Rychlik z Jarosławia i Jakub Bojko. Była też delegacja z Radymna, składająca się z 12 osób, z Biecza 2 osoby, z Dębicy 2 osoby, z miast, których był honorowym obywatelem⁴⁵.

Mieszkańcy Leżajska przywiązali się do śp. ks. Leona, bo był przystępny i ludzki. Spodziewali się też, że doprowadzi do końca odnowienie kościoła. Do urzędu parafialnego przyszło kilka pism i telegramów kondolencyjnych. J. E. ks. biskup Czechowicz pisał: „Przesyłam z powodu śmierci ks. Pastora wyrazy szczerego współczucia, a duszę zmarłego polecam w modlitwie Bogu”. Minister prezydent hr. Sturgkh przesłał telegram: „Anlasslich des Ablebens des Hochwurdigsten Herrn Pralaten Leo Pastor bechre ich mich den Ausdruck meiner warmsten Anteilnahme zu ubermittel”. Podobnie minister oświaty v. Hussarek: „Anlasslich des Hinscheidens des Hochwurdigsten Hrrrn Pralaten Leo Pastor bitte ich meiner innigsten Anteilnahme versichert su sen”⁴⁶.

2. GŁOSZENIE SŁOWA BOŻEGO, TWÓRCZOŚĆ KAZNODZIEJSKA (DRUKOWANA I RĘKOPIŚMIENNA) ORAZ DOTYCHCZASOWA OCENA DZIAŁALNOŚCI KAZNODZIEI

Po ks. Leonie Pastorze nie zachowało się wiele kazań ani nauk, które wygłosił. Nie ma też dokumentacji, w jakich parafiach i kiedy głosił kazania, rekolekcje czy misje. W archiwum parafii Bożego Ciała w Bieczu zachowało się jedynie 14 kazań w rękopisach: *Nauka V pasyjna 1889*, *Boże Narodzenie 1910*, *Czy skrucza doskonała musi koniecznie z miłości Boga jako najwyższego Dobra pochodzić? Pogadanka dogmatyczno-pastoralna*, *Kazanie II pasyjne o rachunku sumienia*, *Kazanie pasyjne o rachunku sumienia*, *Królowa Polski*, *Mowa z okazji śmierci hrabiego Stefana Zamoyskiego (1837-1899)*, *Nauka V Pasyjna*, *Objawienie się Najśw. Panny*

⁴⁴ *Wspomnienie pośmiertne o ks. Leonie*, s. 81.

⁴⁵ H. Słotwińska, s. 30.

⁴⁶ Cyt. za: K. Szopa, s. 22.

w Lourdes i cuda, jakie się tam dzieją, Szkic kazania I pasyjnego – o grzechu, Szkic kazania Maryjnego. Biecz 1901, Świętość życia kapłańskiego. Ponadto wydał drukiem dwa tomiki kazań: *Kazania na temat pieśni kościelnych rozłożone na niektóre uroczystości kościelne*⁴⁷ (własnym nakładem), *Na święto Bożego Ciała Sześć krótkich nauk dogmatyczno-moralnych o rzeczywistej obecności P. Jezusa w Najświętszym Sakramencie Ołtarza na podstawie pieśni kościelnych*⁴⁸. Część dochodów z tych publikacji przeznaczył na odbudowę kościoła w Stryju. Ponadto światło druku ujrzała mająca charakter kazania *Mowa na pogrzebie śp. ks. Macieja Hebdy*⁴⁹.

Ks. Leon Pastor był uzdolnionym kaznodzieją, zaciętym polemistą. Muzykalny człowiek, dobry śpiewak. Życie ks. Pastora było pobożne, a bezinteresowność powszechnie znana. Na temat twórczości kaznodziejskiej ks. Leona Pastora powstała praca magisterska pisana na Seminarium z Homiletyki pod kierunkiem ks. dr hab. Mieczysława Brzozowskiego pt. *Funkcja pieśni kościelnych w kazaniach ks. Leona Pastora*. Praca niniejsza, autorstwa ks. Janusza Krygowskiego, obroniona została na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w 1986 roku.

Rev. Leon Pastor (1846-1912)

Leon Pastor was born on 7 July 1846 in Mielec. His parents were Adolf and Franciszka Smalebach. He attended primary school and the Stanisław Konarski Lower Secondary School in Rzeszów. Then he became a clerical student in seminary in Przemyśl. In 1869 he was ordained a priest and worked as a vicar first in the cathedral parish, and then in Radymno from 1875. He established a craftsmen organization dedicated to St Joseph called Rope Society and built a house for this society. Rev. Leon also founded a credit union. What is more, he was a member of the Economic Society of Galicia in Lvov and the powiat council in Jarosław. In 1894 he was elected a member of the rural curia in the district of Jarosław-Cieszanów and in 1897 he obtained a mandate for the Council of State. In addition, Rev. Leon had a parliamentary seat in the district of Jasło-Gorlice in the years 1901 and 1908.

⁴⁷ Przemyśl 1884.

⁴⁸ Przemyśl 1886.

⁴⁹ Jarosław 1891.

He was also a member of the military and budget committee. He gathered followers of the Christian-social movement around him.

In 1898 he became a parish priest in Biecz. From 1905 he held a position of the dean of Biecz and the honorary canon in the Chapter of Przemyśl. In 1910 he gave up social activity and moved to Leżajsk as a parish priest. He died on 4 February 1912 after spending four years in Leżajsk. Rev. Leon Pastor was a highly regarded preacher and a virulent polemicist, who was renowned for a pious and unselfish life.